

Poglavlje 6

Πλάτωνος Φαίδων 85a

O tekstu

Fedon, Φαίδων, pripada dijalozima zrelog ili srednjeg razdoblja (oko 387. – 365. pr. Kr.) atenskog filozofa Platona (427. – 347. pr. Kr.). U tom razdoblju autor razvija učenje o idejama, *ιδέαι* ili *εἶδη*. *Fedon* je četvrti i posljednji dijalog s temom posljednjeg dana u životu Platonova učitelja Sokrata (469. – 399.) kojeg je atenska država osudila na smrt zbog bezbožnosti i kvarenja mladeži. Iz perspektive Fedona iz Elide, još jednog od Sokratovih učenika, djelo izvještava o Sokratovoj raspravi s prijateljima o besmrtnosti, a završava eshatološkim mitom o zagrobnom životu te opisom Sokratove smrti.

U ovom odlomku, pošto je izložio suprotnost osjetilnog svijeta i svijeta ideja te tijela i duše, Sokrat govori što će se nakon smrti dogoditi s čistim dušama; za razliku od nečistih, koje će se vratiti u različite vrste životinja, prema stanju svojih vrlina, filozofi će se pridružiti bogovima. Nakon duže šutnje, Sokrat sugerira sugovornicima Simiji i Kebetu da se ne brinu zbog prigovora na njegove teze jer on je, poput labuda, u službi Apolona i može preoreći što će se dogoditi nakon smrti.

Pročitajte naglas grčki tekst.

Plat. Phaedo 85a

Ἐπειδὴν οἱ κύκνοι αἰσθῶνται ὅτι δεῖ αὐτοὺς ἀποθανεῖν, ἄδοντες καὶ ἐν τῷ πρόσθεν χρόνῳ, τότε δὴ πλεῖστα καὶ κάλλιστα ἄδουσι, γεγηθότες ὅτι μέλλουσι παρὰ τὸν θεὸν ἀπιέναι οὐπὲρ εἰσι θεράποντες. οἱ δ' ἄνθρωποι διὰ τὸ αὐτῶν δέος τοῦ θανάτου καὶ τῶν κύκνων καταψεύδονται, καὶ φασιν αὐτοὺς θρηνοῦντας τὸν θάνατον ὑπὸ λύπης ἐξάδειν, καὶ οὐ λογίζονται ὅτι οὐδὲν ὄρνεον ἄδει ὅταν πεινῇ ἢ ῥιγῶ ἢ τινα ἄλλην λύπην λυπῆται, οὐδὲ αὐτὴ ἢ τε ἀηδῶν καὶ χελιδῶν καὶ ὁ ἔποψ, ἃ δὴ φασὶ διὰ λύπην θρηνοῦντα ἄδειν. ἀλλ' οὔτε ταῦτά μοι φαίνεται λυπούμενα ἄδειν οὔτε οἱ κύκνοι, ἀλλ' ἅτε οἶμαι τοῦ Ἀπόλλωνος ὄντες, μαντικοὶ τέ εἰσι καὶ προειδότες τὰ ἐν Ἄιδου ἀγαθὰ ἄδουσι καὶ τέρπονται ἐκείνην τὴν ἡμέραν διαφερόντως ἢ ἐν τῷ ἔμπροσθεν χρόνῳ. ἐγὼ δὲ καὶ αὐτὸς ἡγοῦμαι ὁμόδουλός τε εἶναι τῶν κύκνων καὶ ἱερός τοῦ αὐτοῦ θεοῦ, καὶ οὐ χειρόν ἐκείνων τὴν μαντικὴν ἔχειν παρὰ τοῦ δεσπότη, οὐδὲ δυσθυμότερον αὐτῶν τοῦ βίου ἀπαλλάττεσθαι.

Analiza i komentar

Ἐπειδὴν οἱ κύκνοι αἰσθῶνται
 ὅτι δεῖ
 αὐτοὺς ἀποθανεῖν,
 ἄδοντες καὶ ἐν τῷ πρόσθεν χρόνῳ,
 τότε δὴ πλεῖστα καὶ κάλλιστα ἄδουσι,
 γεγηθότες
 ὅτι μέλλουσι
 παρὰ τὸν θεὸν
 ἀπιέναι
 οὐπὲρ εἰσι θεράποντες.

οἱ κύκνοι § 82

αἰσθῶνται αἰσθάνομαι osjećati; 3. l. pl. konj. aor. med.; ἐπειδάν kad god,
 s konjunktivom izriče iterativnu radnju za sadašnjost, § 488
 δεῖ δεῖ treba (bezličan glagol); 3. l. sg. ind. prez. akt.; nužna je dopuna,
 ovdje A+I
 αὐτοῦς § 207; ovdje imenski dio A+I
 ἀποθανεῖν ἀποθνήσκω umrijeti; inf. aor. akt.; ovdje glagolski dio A+I
 ἄδοντες ἄδω pjevati; n. pl. m. ptc. prez. akt.; odgovara priložnoj, tj.
 dopusnoj rečenici: premda...
 ἐν τῷ... χρόνῳ § 82, § 426
 ἐν τῷ πρόσθεν χρόνῳ prilog vrši službu atributa i nalazi se u atributnom
 položaju; § 375
 δὴ naglašava prethodni prilog vremena: tek...
 πλεῖστα § 202
 κάλλιστα § 200
 ἄδουσι ἄδω pjevati; 3. l. pl. ind. prez. akt.
 γεγηθότες γηθέω radovati se; n. pl. m. ptc. perf. akt.; vrši službu priložne
 oznake uzroka: zato što se...
 μέλλουσι μέλλω trebati; 3. l. pl. ind. prez. akt.
 παρὰ τὸν θεὸν § 82, § 434
 ἀπιέναι ἀπειμι otići; inf. prez. akt.
 οὐπέρ εἰσι § 40
 οὐπέρ § 215, § 216
 εἰσι εἰμί biti; 3. l. pl. ind. prez. (akt.)
 θεράποντες § 139

οἱ δ' ἄνθρωποι
 διὰ τὸ αὐτῶν δέος
 τοῦ θανάτου
 καὶ τῶν κύκνων καταψεύδονται,
 καὶ φασιν
 αὐτοὺς θρηνοῦντας τὸν θάνατον
 ὑπὸ λύπης
 ἐξάδειν,
 καὶ οὐ λογίζονται

ὅτι οὐδὲν ὄρνεον ἄδει
 ὅταν πεινῆ ἢ ῥιγῶ ἢ τινα ἄλλην λύπην λυπῆται,
 οὐδὲ αὐτὴ ἢ τε ἀηδῶν καὶ χελιδῶν καὶ ὁ ἔποψ,
 ἅ δὴ φασὶ
 διὰ λύπην
 θρηνοῦντα ἄδειν.

οἱ δ' ἄνθρωποι § 82; čestica δέ, ovdje elidirana (§ 68), povezuje rečenicu s
 prethodnom: a...

διὰ τὸ... δέος § 428, § 153

αὐτῶν § 208, § 209

τοῦ θανάτου § 82; δέος τινος strah od čega, objektni genitiv § 394

τῶν κύκνων § 82

τῶν κύκνων καταφεύδονται καταφεύδομαί τινος lažno govoriti o čemu; 3.
 l. pl. ind. prez. medpas.

καὶ φασιν § 40

φασιν φημί govoriti; 3. l. pl. ind. prez. akt.

αὐτοῦς § 207; imenski dio A+I

θρηνοῦντας θρηνέω oplakivati; a. pl. m. ptc. prez. akt.; imenski dio A+I

τὸν θάνατον § 82; imenica je objekt participa

ὑπὸ λύπης § 437, § 90

ἔξάδειν ἔξάδω otpjevati, pjevati posljednju pjesmu; inf. prez. akt.; glagolski
 dio A+I

λογίζονται λογίζομαι računati, uzeti u obzir; 3. l. pl. ind. prez. medpas.

οὐδὲν ὄρνεον § 224, § 82

ἄδει ἄδω pjevati; 3. l. sg. ind. prez. akt.

ὅταν ὅταν kad (god), s konjunktivom izriče iterativnu radnju za sadašnjost,
 § 488

πεινῆ πεινάω biti gladan; 3. l. sg. konj. prez. akt.

ῥιγῶ ῥιγῶω osjećati hladnoću, zepsti; 3. l. sg. konj. prez. akt.

ἢ τινα § 40

τινα ἄλλην λύπην § 217, § 212.1, § 90

λυπῆται λυπέω tugovati, žalovati; med. biti žalostan; 3. l. sg. konj. prez.
 medpas.

αὐτὴ § 207

ἢ... ἀηδῶν § 131

ἢ τε § 40

χελιδῶν § 131

ὁ ἔποψ § 115

ἀ § 215; antecedent su odnosne zamjenice ὄρνεα, sc. ἢ τε ἀηδῶν καὶ χελιδῶν
καὶ ὁ ἔποψ

δὴ naglašava prethodnu riječ: baš

φασὶ φημί govoriti; 3. l. pl. ind. prez. akt.

δὴ φασὶ § 40

διὰ λύπην § 428, § 90

θρηνοῦντα θρηνώ oplakivati; a. pl. n. ptc. prez. akt.; imenski dio A+I

ἄδειν ἄδω pjevati; inf. prez. akt.; glagolski dio A+I

φασί... θρηνοῦντα ἄδειν glagol govorenja (*verbum dicendi*) u rečenici otvara mjesto A+I

ἀλλ'

οὔτε ταῦτά

μοὶ φαίνεται

λυπούμενα ἄδειν

οὔτε οἱ κύκνοι,

ἀλλ' ἄτε οἶμαι τοῦ Ἀπόλλωνος ὄντες,

μαντικοί τέ εἶσι

καὶ προειδότες

τὰ ἐν Ἴαιδου ἀγαθὰ

ἄδουσι

καὶ τέρπονται

ἐκείνην τὴν ἡμέραν

διαφερόντως

ἢ ἐν τῷ ἔμπροσθεν χρόνῳ.

ἀλλ' οὔτε § 68

ταῦτά § 213.2, sc. ὄρνεα

μοὶ § 205

ταῦτά μοι § 40

φαίνεται φαίνω pojaviti se; med. činiti se; 3. l. sg. ind. prez. medpas.; kao obvezatnu dopunu glagol osjećanja (*verbum sentiendi*) ovdje ima N+I

λυπούμενα λυπέω tugovati, žalovati; med. biti žalostan; n. pl. s. r. ptc. prez. medpas.; dio N+I

ἄδειν ἄδω pjevati; inf. prez. akt.; dio N+I

οἱ κύκνοι § 82

ἀλλ' ἄτε § 68; ἄτε ističe uzročno značenje participa

οἶμαι οἴομαι smatrati (skraćeni oblik οἶμαι); 1. l. sg. ind. prez. (med.)
 τοῦ Ἀπόλλωνος § 131
 ὄντες εἰμί biti; n. pl. m. r. ptc. prez. (akt.); εἰμί τινος: biti čiji, pripadati
 komu; posvojni genitiv § 393
 μαντικοί § 103
 εἰσι εἰμί biti; 3. l. pl. ind. prez. (akt.)
 μαντικοί τέ εἰσι § 40
 προειδότες πρόοιδα znati unaprijed, predviđati; n. pl. m. r. ptc. (perf.) akt.
 τὰ ἐν Ἄιδου ἀγαθὰ § 426; poimeničenje prijedložnog izraza članom § 373
 ἄδουσι ἄδω pjevati; 3. l. pl. ind. prez. akt.
 τέρπονται τέρπομαι uživati; 3. l. pl. ind. prez. (med.)
 ἐκείνην τὴν ἡμέραν § 214.3, § 90
 διαφερόντως ἢ drukčije nego, za razliku od
 ἐν τῷ ἔμπροσθεν χρόνῳ § 426, § 82; prilog vrši službu atributa i nalazi se
 u atributnom položaju § 375

ἐγὼ δὲ καὶ αὐτὸς ἡγοῦμαι
 ὁμόδουλός τε εἶναι τῶν κύκνων
 καὶ ἱερὸς τοῦ αὐτοῦ θεοῦ,
 καὶ οὐ χειρὸν ἐκείνων τὴν μαντικὴν ἔχειν
 παρὰ τοῦ δεσπότη,
 οὐδὲ δυσθυμότερον αὐτῶν
 τοῦ βίου ἀπαλλάττεσθαι.

ἐγὼ § 205
 δὲ čestica povezuje rečenicu s prethodnom: a...
 αὐτὸς § 207
 ἡγοῦμαι ἡγέομαι vjerovati, otvara mjesto N+I; 1. l. sg. ind. prez. (med.),
 stegnuti oblik § 47
 ὁμόδουλός § 103
 ὁμόδουλός τε § 40
 εἶναι εἰμί biti; inf. prez. (akt.)
 τῶν κύκνων § 82
 ἱερὸς § 103
 τοῦ αὐτοῦ θεοῦ § 82, § 207
 χειρὸν § 202
 χειρὸν ἐκείνων § 214.3; genitiv usporedbe (*comparationis*) § 404
 τὴν μαντικὴν § 103

ἔχειν ἔχω imati; inf. prez. akt.

παρὰ τοῦ δεσπότου § 434, § 100

δυσθυμότερον αὐτῶν § 197, § 207; genitiv usporedbe (*comparationis*) § 404

τοῦ βίου § 82

ἀπαλλάττεσθαι ἀπαλλάσσω osloboditi (atički dijalekt: ἀπαλλάττω); med.,
rekcija τινος napustiti što; inf. prez. medpas.